

STRATEJİK KÜLTÜR BAĞLAMINDA GÜVENLİK POLİTİKALARI: GÜNEY KORE VE JAPONYA ÖRNEKLERİ

Kahraman SÜVARI*

Öz

Bu çalışmanın amacı, Güney Kore ve Japonya örnekleri üzerinden stratejik kültür unsurlarının devletlerin güvenlik politikalarına etkisini incelemektir. Uluslararası ilişkiler literatürüne Soğuk Savaş zamanında giren stratejik kültür kavramı ile genel olarak kültürel öğelerin devletlerin davranışlarına etkilerinin incelendiği söylenebilir. Stratejik kültür kuramcılarının göre, devletlerin geçmiş deneyimleri ya da jeopolitik konumları gibi faktörlerden kaynaklanan inanışlar, davranış kalıpları ya da algular geliştirdikleri güvenlik politikalarını şekillendirir. Asya-Pasifik bölgesinde yer alan Güney Kore ve Japonya, bölgedeki stratejik hesaplamaları etkileyebilecek askeri ve ekonomik unsurları barındıran iki önemli aktördür. Bu çalışmada, Güney Kore ve Japonya'nın stratejik kültür unsurları bakımından benzerliklerinin ve farklılıklarının olduğu, bu durumun da iki ülkenin güvenlik politikalarını etkilediği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Stratejik Kültür, Güney Kore, Japonya, Güvenlik Politikaları.

SECURITY POLICIES IN THE CONTEXT OF STRATEGIC CULTURE: THE CASES OF SOUTH KOREA AND JAPAN

Abstract

The aim of this study is to examine the effect of strategic cultural elements on the security policies of the states through the cases of South Korea and Japan. It can be said that with the concept of strategic culture which first emerged in the international relations (IR) literature in the Cold War period, the effects of cultural elements on the behavior of the states are examined. For strategic cultural theorists, the beliefs, behaviour patterns or perceptions that arose from factors such as experiences or geopolitical positions shape the security policies of the states. South Korea and Japan as two important actors in the Asia-Pacific region have effective military and economic elements that can affect strategic calculations in the region. In this study, it is argued that there are similarities and differences in the strategic cultural elements of South Korea and Japan and these factors affect the security policies of two states in the region.

Keywords: Strategic Culture, South Korea, Japan, Security Policies.

*Araştırma Görevlisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul, kahramansuvari@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8137-9010>

GİRİŞ

Uluslararası ilişkilerin temel aktörü olan devletler sistem içerisinde varlıklarını sürdürebilmek için güvenlik politikaları geliştirirler. Stratejik kültür analizcilerine göre, devletlerin geçmiş deneyimleri ya da jeopolitik konumu gibi faktörlerden kaynaklanan inanışlar, davranış kalıpları ya da algılar bu geliştirdikleri güvenlik politikalarını şekillendirir. Bu çalışmada, Güney Kore ve Japonya örnekleri üzerinden stratejik kültür unsurlarının güvenlik politikalarına etkisi incelenecektir.

Güney Kore ve Japonya, Asya-Pasifik bölgesinin bölgedeki stratejik hesaplamaları etkileyebilecek askerî ve ekonomik güce sahip iki önemli aktördür. Bu çalışmada aynı bölgede yer alan Güney Kore ve Japonya'nın stratejik kültür unsurları bakımından benzerliklerinin ve farklılıklarının olduğu, bu durumun da iki ülkenin güvenlik politikalarını etkilediği ileri sürülmektedir. Bu bağlamda, Japonya'nın sahip olduğu stratejik unsurların, ülkenin bölgedeki güvenliğini koruması konusunda kendisine çeşitli avantajlar sağladığı görülecektir. Güney Kore'de ise, stratejik kültür öğelerinin, ülkenin ulusal güvenlik politikasının istikrarlı ve otonom bir şekilde oluşturulmasını zorlaştırdığı söylenebilir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, stratejik kültür kavramının tanımı, unsurları ve tarihsel süreç içerisinde gelişimi üzerinde durulacaktır. Devletlerin stratejik seçimlerini kültürel öğeler ile ilişkilendiren stratejik kültür kavramı, modern anlamda güvenlik politikaları içerisinde nükleer caydırıcılığın ön planda olduğu Soğuk Savaş Dönemi'nde ortaya çıkmış ve daha sonra zaman içerisinde gelişen farklı yaklaşımlar ile kavram değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, Güney Kore'nin güvenlik politikaları sahip olduğu stratejik kültür bağlamında incelenecektir. Güney Kore, Kore yarımadasında bulunan iki devletten biri olup bölgenin önemli aktörlerindendir. Güney Kore'nin özellikle tarihsel tecrübelerinden dolayı güvenlik politikasını tehdit olarak algıladığı Kuzey Kore'ye göre şekillendirdiği görülmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise

Japonya'nın güvenlik politikası kendi stratejik kültür unsurları nezdinde ele alınacaktır. Japonya, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barışçıl bir çerçevede güvenlik politikalarını oluşturmaya çalışmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise temel bulgular üzerinden genel bir değerlendirme yapılarak çalışma sonlandırılacaktır.

1. STRATEJİK KÜLTÜR VE GÜVENLİK POLİTİKALARI

Stratejik kültür kavramını incelemeden önce kültür kavramının tanımlanması gerekmektedir. Kültürün tek bir tanımını yapmak oldukça zordur. Britanyalı antropolog Edward Tylor, kültürü, “bilgiyi, inancı, sanatı, hukuku, ahlakı, adetleri ve bireylerin kazandığı yetenek ve alışkanlıkları içeren bir bütün” olarak tanımlamıştır (Canan-Sokullu, 2015: 103). Gordon Marshall ise kültür kavramına, “insan toplumunda biyolojik olarak değil toplumsal araçlarla aktarılıp iletilen her şeyi anlatır” şeklinde bir tanımlama getirmiştir (Marshall, 1999: 442). Genel olarak kültür, toplumların öğrenerek elde ettikleri kuşaktan kuşağa aktarılan değerler bütünü olarak tanımlanabilir (Canan-Sokullu, 2015: 103).

Soğuk Savaş zamanında uluslararası ilişkiler literatürüne giren stratejik kültür olgusu ile ise genel olarak kültürel öğelerin devletlerin davranışlarına etkilerinin incelendiğini söyleyebiliriz. Aslında kültürün ve kültürel öğelerin devletlerin stratejik tercihleri üzerinde etkili olduğuna dair söylemlerin yüzlerce yıllık bir geçmişinin olduğu görülmektedir. Örneğin, görüşleri uluslararası ilişkilerdeki realist kuramın temellerini oluşturan Thucydides, ünlü Peloponnesos Savaşları adlı eserinde savaşıyor şehir devletlerini incelerken devletler arasındaki siyasal ve kültürel farklılıkları da vurgulamıştır (Zaman, 2009: 70). Bir başka düşünür Alman stratejist Clausewitz ise savaşta kullanılan stratejiyi “ahlaki ve fiziksel kuvvetlerin bir testi” olarak tanımlamış ve stratejideki temel amacın düşmanı sadece savaş alanında yenmek değil aynı zamanda düşmanın ahlaki değerlerini de yok etmek olduğunu belirterek manevi değerlerin önemine dikkat çekmiştir (Lantis, 2009: 33).

“Stratejik kültür” kavramı ise, modern anlamda ilk kez Jack Snyder tarafından kendisinin 1977 yılında yazdığı “*Sovyet Stratejik Kültürü: Sınırlı Nükleer Seçenekler*” adlı makalesinde kullanılmıştır. Snyder, çalışmasında, Sovyetlerin nükleer stratejisi analiz edilirken, Sovyetlerin uyguladığı stratejilerin Amerika Birleşik Devletleri’nin kendi geliştirdiği stratejilerden farklı olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Snyder’in bu makalesini aslında oyun teorisyenlerine bir tepki olarak yazdığı da söylenebilir (Snyder, 1977: 9). Bilindiği üzere, devletlerin stratejik seçeneklerini matematiksel olarak inceleyen oyun teorisinin temeli rasyonel seçim teorisine dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre, aktörler karşılaştıkları değişik seçenekler arasından tercih yaparlarken, faydası en yüksek seçeneği tercih etmek isterler.¹ Oyun teorisinde, aktörler arasında ahlaki veya manevi anlamda bir fark yoktur. Aktörlerin ortak amacı, kazançlarını hep yüksek tutmaktır. Snyder, oyun teorisinin devletleri “bیلardo topu” yaklaşımı ile birer oyuncu olarak ele almasını eleştirmiştir. Örneğin, Sovyetlerin nükleer tercihleri hesaplanırken bu stratejik tercihleri şekillendirenleri etkileyen kültürel öğelerinde düşünülmesi gerektiğini vurgulamıştır (Snyder, 1977: 4). Bu bağlamda, Snyder stratejik kültürü "nükleer strateji bakımından, üyelerin birbirlerini taklit ve talimat yoluyla elde ettikleri alışkanlık, davranış kalıpları, koşullanmış duygusal tepkiler ve fikirler toplamı" olarak tanımlamıştır (Snyder, 1977: 8).

Alastair Iain Johnston ise 1995 yılında yayınlanan makalesinde stratejik kültür kavramını gelişim evreleri içerisinde incelemiştir. Johnston’a göre stratejik kültürün kuramsal gelişimi üç dönem şeklinde incelenebilir. İlk kuşak stratejik kültür kuramcıları daha önce bahsedilen özellikle 1980’lerin başlarında etkili olan ve Snyder’in de dâhil olduğu kuşaktır. Bu kuşakta stratejik tercihler arasındaki farklılıklara, tarihsel deneyimler, coğrafi unsurlar ve siyasal kültür gibi makro çevre faktörlerinin etkili olduğu vurgulanmaktadır (Johnston, 1995: 36). Bu kuşağın diğer önemli bir temsilcisi Colin Gray ise stratejik kültürü “ulusal tarihsel deneyimlerin algılayışından, kültür ve yaşam tarzından kaynaklanan kuvvetle ilgili düşünce ve eylem biçimi” olarak tanımlamıştır. Gray, devletlerin

davranışlarında ulusal stillerin izleri olduğunu da ileri sürmüştür. İkinci kuşak teorisyenler ise 1980'lerin ortalarında ortaya çıkmışlardır. Bu kuramcılar, stratejik kültür kavramını hegemonya üzerinden açıklamışlardır. Bu teorisyenlere göre, stratejik kültür, stratejik karar alma sürecinde hegemonyanın kullandığı bir unsur olarak tanımlanmıştır. Johnston, bu iki kuşağında kuramsal açıklamalarında bazı noksanlıklar olduğunu ileri sürmüştür. Örneğin, birinci kuşaktaki çalışmalarda stratejik kültür kavramının tanımlamasının sorunlu olduğu ileri sürülmüştür. Teknoloji, coğrafya, tarihsel deneyimler, siyasi kültür, ulusal karakter gibi daha birçok etmenin stratejik kültür çerçevesi içerisinde yer alması kavramın anlamını genişletmiştir ve bu sebepten dolayı da hangi değişkenlerin bu tanımlama dışarısında kaldığı belli değildir. İkinci kuşakta yer alan çalışmalarda ise stratejik söylemin davranış üzerindeki etkisi konusunda bir belirsizlik olduğu yönündedir(Johnston, 1995: 37,39-40). Johnston, üçüncü kuşak teorisyenlerin ortaya çıkmasında daha önceki kuşakların yaptıkları yetersiz ve eksik açıklamaların etkili olduğunu savunmaktadır. Johnston'un kendisinin de yer aldığını belirttiği üçüncü kuşak kuramcılara ait çalışmaların 1990'larda ortaya çıktığı ileri sürülmüştür. Johnston stratejik kültürü “davranışsal seçimleri sınırlayan düşünsel ortam” olarak tanımlamıştır. Ayrıca Johnston (1995: 41,46), bu kuşaktaki çalışmalarda stratejik kültürü açıklarken kullanılan kültür kavramının öğelerinin daha dar kapsamda ele alındığını belirtmiştir.

Görüldüğü üzere gelişim sürecinde stratejik kültür kavramına ilişkin farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Stratejik kültür kavramının bir başka tanımı da şöyle yapılmıştır: “Stratejik kültür, jeopolitik ortam, tarih ve siyasi kültür gibi temel etkilerden kaynaklanan tehdit ve güç kullanımıyla ilgili inanç, değerler ve alışkanlıkların ayırıcı ve kalıcı kümesidir” (Macmillan, Booth, & Trood, 1999: 5). Bu çalışmada, Alan Macmillan, Ken Booth ve Russel Trood tarafından geliştirilen bu tanımlama ile ilişkili coğrafya, tarihsel deneyimler, siyasal kültür gibi makro çevre öğeleri üzerinden stratejik kültür kavramı değerlendirilecektir.

Stratejik kültür ile güvenlik politikalarını incelediğimizde bir ülkenin coğrafyası, tarihsel deneyimleri ve siyasal kültürü gibi çeşitli stratejik kültür kaynağı öğelerin devletlerin güvenlik politikalarını üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Coğrafi koşullar, ülkenin coğrafi konumu, doğal kaynaklara sahip olması ya da doğal kaynaklara yakınlığı, ülkenin iklimi, anavatanın karasal mı olduğu, deniz ile olan bağlantısı ya da ülkenin konumunun büyük güçlere olan yakınlığı gibi birtakım coğrafi unsurları içermektedir (Lantis, 2014: 172). Devletler, güvenlik politikalarını oluştururken coğrafi koşullarını göz önüne almak zorundadırlar. Örneğin, İngiltere ada ülkesi olduğundan dolayı özellikle deniz kuvvetlerine önem vermişken, kıta Avrupa'sında yer alan ve Almanya gibi güçlü bir ülkeye sınır komşusu olan Fransa'nın karasal kuvvetlerine ağırlık verecek şekilde bir savunma politikası geliştirdiği görülmektedir. Tarihsel deneyimler, ülkenin kuruluşundan itibaren özellikle bulunduğu bölgede çevresi ile geliştirdiği ilişkiler sonucunda elde edilen deneyimlerdir. Bu deneyimler ülkelerin tehdit algısı üzerinde etkilidir. Devletlerin davranışlarını yapısal unsurlar ile açıklayan savunmacı realist teorisyen Robert Jervis bile “tarihsel travmaların devletlerin gelecekteki algılarını şekillendirdiğini” ileri sürmüştür(Jervis, 1968: 470). Diğer bir önemli unsur, ülkenin siyasal kültürü ile ilişkilidir. Siyasal kültür kavramı “bir siyasal sistemin işleyişi için temel teşkil eden toplumda hâkim davranış, inanç ve değerler bütünü olarak” tanımlanmaktadır (Canan-Sokullu, 2015: 104). Bir ülkede genel olarak kabul gören dini ve geleneksel öğeler ile birlikte ülkenin siyasal sistemi, demokratikleşme süreci ya da asker ve sivil ilişkisi gibi unsurlar da stratejik kültürün unsurları içerisinde değerlendirilebilir.

Peki, stratejik kültür değişkenlik gösterir mi? Lantis, üç faktörün stratejik kültürün ve buna bağlı olarak güvenlik politikalarının değişime sebep olacağını ileri sürmüştür. Bunlardan ilki, radikal değişim gerektirecek savaş, ekonomik kriz gibi travmatik dış şoklardır. İkincisi, stratejik düşüncelerin birbirleri ile çelişmeleri durumunda dış politika davranışı, geleneksel stratejik kültürel eğilimin dışına çıkabilir. Üçüncüsü ise ülkenin dış politikasında etkili olan elitlerin tutumudur(Lantis, 2014: 26-28).

Diğer taraftan, stratejik kültür olgusunun genel olarak birçok yönden eleştirildiği de söylenebilir. Örneğin, bu eleştirilerden biri, stratejik kültür kuramı çerçevesinde bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki farkın tam olarak ortaya konulmadığı yönündedir. (Lantis, 2014: 7). Ayrıca, kültürel unsurların stratejik seçenekler üzerinde etkisini çalşan stratejik kültür kuramcılarının karşılaştığı en önemli metodolojik problem kültür kavramı içerisinde çok sayıda değişkenin yer almasıdır (Kartchner vd., 2009: 8).

Sonuç olarak, tarihsel süreç içerisinde zamanla anlamı şekillenen stratejik kültür, devletlerin ulusal güvenliklerinin oluşturulmasında sahip oldukları kültürel öğelerine etkili olduğunu ileri süren bir yaklaşımdır. Bir sonraki bölümlerde Güney Kore ve Japonya'nın güvenlik politikaları stratejik kültür ile açıklanacaktır.

2. GÜNEY KORE'NİN STRATEJİK KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA GÜVENLİK POLİTİKASI

Güney Kore², günümüzde uluslararası seviyede gerek ekonomisi gerekse kültürü ile ön plana çıkmış, Asya-Pasifik bölgesinin önemli bir ülkesidir.

2.1. Coğrafi Unsurların Etkisi

Stratejik kültürün Güney Kore'de etken olan önemli unsurlarından biri ülkenin coğrafyasıdır (Lantis, 2014: 172-173). Güney Kore'nin bulunduğu Kore yarımadasının, Asya-Pasifik bölgesinin tam ortasında yer aldığını söyleyebiliriz. Bölge, dünyada stratejik olarak önemli özellikleri olan ender bölgelerdendir. Bölgede halen soğuk savaşın izleri³ görüldüğü gibi, İkinci Dünya Savaşı'nın da⁴ halen devam ettiğini söyleyebiliriz. Ayrıca, dünyadaki dokuz nükleer gücün dördü bu bölgede yer almaktadır.⁵ İşte Kore yarımadası, bu bölgenin ortasında bulunmaktadır. Yarımadanın kuzeyinde Rusya ve Çin ülkeleri, doğusunda ise Japon denizi ile Japonya yer almaktadır. Tarihsel olarak incelendiğinde de Kore yarımadasının stratejik

olarak bölgedeki iki güçlü aktör olan hem Japonya için hem de Çin için önemli olduğunu söyleyebiliriz. Diğer taraftan, Güney Kore'nin coğrafi konumunu değerlendirdiğimizde iki önemli dezavantaja sahip olduğu da görülmektedir. Bunlardan biri, yarımada'nın kuzeyinin Kuzey Kore'nin kontrolü altında yer almasından kaynaklanmaktadır. Bilindiği üzere, İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren yarımada Kuzey ve Güney olarak ikiye bölünmüştür. Böylece, Güney Kore'ye adanın güneyi düşmüştür. Yarımada'nın Asya anakarası ile tek bağlantısının Kuzey'de kalması Jiyul Kim'in ifadesi ile Güney Kore'yi adeta bir "ada" konumuna getirmiştir(Kim, 2014: 272). Coğrafi konumundan kalan diğer önemli bir dezavantaj da ülkede önemli hammadde ve yeraltı kaynaklarının olmaması ve yarımada'da olan doğal kaynaklarında özellikle yarımada'nın kuzeyinde yer almasıdır. Güney Kore, bugün tükettiği enerjinin yaklaşık yüzde 97'sini dışarıdan almaktadır (<https://www.eia.gov>). Bununla birlikte, Güney Kore'nin özellikle deniz kuvvetlerinde, donanmasını açık deniz donanmasına dönüştürme çabalarında (Schreer, 2013) coğrafi konumunun etkili olduğunu söyleyebiliriz.

2.2. Tarihsel Deneyimler

Daha öncede belirtildiği üzere, tarihsel deneyimlerin stratejik kültürün bir unsuru olarak devletlerin güvenlik politikalarını etkilemesindeki en önemli sebep, ülkenin tehdit algılamasının şekillenmesinde oynadığı roldür. Örneğin, Güney Kore ve Japonya bölgede iki önemli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ittifakı ülkelerdir. Ancak bu üç ülkenin geliştirdiği ittifak ilişkisi, iki aktörün yakın ilişki kurduğu anlamına gelmemektedir. Asya-pasifik uzmanı Victor Cha, bölgede Japonya- ABD- Güney Kore ülkeleri arasında kurulan üçlü ittifakı, Japonya ve Güney Kore'nin birbirlerine olan yaklaşımından dolayı "quasi alliance" modeli olarak tanımlamıştır. Bu ittifak modelinde, iki aktörün üçüncü bir aktör ile ortak bir ittifak ilişkisi varken, bu iki aktör arasında ittifak ilişkisi bulunmamaktadır (Book Reviews, 2000: 57). Bu tip bir ittifak yapısının bu üç devlet nezdinde

gelişmesinin en önemli sebebi, Japonya'nın Kore yarımadasında bıraktığı olumsuz izdir.⁶ Kore yarımadası, Japonya'nın nüfuz alanı olarak ilk kez Japonya'nın Rusya'yı mağlup ettiği 1904-1905 Rusya-Japonya Savaşından sonra imzalanan Portsmouth Barış Antlaşması ile tanınmıştır. Ancak Japonya resmi olarak Kore'yi 1910 yılında ilhak etmiştir. Bu tarihten itibaren, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Japonya'nın sert politikalarının Kore halkı üzerinde ciddi bir baskı oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemde, Japonya, Kore halkına karşı bir takım asimilasyon programı uyguladığı görülmektedir. Kore Tarihi'nin değiştirilmesi, Korece isimlerin ve Kore dilinin yasaklanması gibi bir takım uygulamaların Japon yönetimi tarafından Kore halkına zorla yaptırılmaya çalışılmıştır(Blomquist ve Wertz, 2015). Japonya'nın Kore halkına yönelik sürdürdüğü baskı politikaları İkinci Dünya Savaşı sırasında da devam etmiştir. Bu dönemde, birçok Koreli Japonya'nın savaş gücünü desteklemede kullandığı madenlerde, sanayi fabrikalarında zorla işçi olarak çalıştırılmış, Koreli kadınlar ise Japon askerlerine seks kölesi olarak hizmet etmeye zorlanmıştır(Yoon, 2011: 25-27). Japonya'nın Kore halkına yönelik gerçekleştirdiği bu sert ve insanlık dışı uygulamalar Kore halkı tarafından halen hatırlandığı söylenebilir.

Tarihsel tecrübelerin Güney Kore'nin güvenlik politikalarının şekillenmesindeki en büyük etkisi hiç kuşkusuz Kore Savaşıdır. 25 Haziran 1950 tarihinde Kuzey Kore birliklerinin Güney-Kuzey arasında sınır kabul edilen 38. Paralel'i geçerek Güney Kore'ye saldırması ile başlayan Kore Savaşı, ABD önderliğindeki Birleşmiş Milletler (BM) güçlerinin de savaşa müdahil olması ile üç yıl sürmüş ve 1953 yılında yapılan ateşkes antlaşması ile sona ermiştir. Kore Savaşının Güney Kore'nin güvenlik algısı üzerindeki en önemli iki etkisi olarak Kuzey Kore'nin bir varoluş tehdidi olarak algılanması ve ABD ile derin bir güvenlik işbirliğine gidilmesini söyleyebiliriz.

1953 yılında yapılan ateşkes antlaşmasından sonra herhangi bir barış antlaşmasının (halen daha) imzalanmamış olması Güney Kore üzerinde Kuzey'in ciddi bir tehdit olarak algılanmasında önemli bir etkidir. Diğer bir ifadeyle iki Kore ülkesinin teknik olarak savaşta olması ve yarımadada yaşanan son savaşın Kuzey Kore'nin topyekün saldırısı ile başlamış olması Kuzey Kore'yi Seul tarafından başlı başına bir tehdit olarak tanımlanmasına sebep olmuştur. Diğer taraftan, 1970'lerden sonra ekonomik olarak yaptığı atılımlar ile ülkenin Kuzey Kore'yi geride bırakması ve özellikle Soğuk Savaş'ın bitiminden sonra Kuzey Kore'nin ekonomik olarak çökme noktasına gelmesi, Kuzey Kore tehdidini Güney için azaltmıştır. Ancak bu defa da Güney Kore için kuzeyden gelecek başka bir sürpriz ortaya çıkacaktır: nükleer silahlar. Nükleer çalışmalarına 1950'lerde başlayan Kuzey Kore, 1980'lerden sonra nükleer programındaki önemli ilerlemelerden dolayı uluslararası toplumun dikkatini çekmiştir. 2003 yılında Nükleer Silahların Yayılması Antlaşması'ndan çekilen Kuzey Kore, 2005 yılında yaptığı açıklama ile nükleer silah geliştirdiğini duyurmuş ve daha sonra gerçekleştirdiği nükleer denemeler ile nükleer güç olduğunu göstermiştir. Nükleer programındaki bu gelişmeler, Kuzey Kore'nin yeniden (ABD'nin sağlamış olduğu nükleer şemsiyeye rağmen) Güney Kore'nin tehdit sıralamasında üst sıraya oturmasını sağlamıştır. Bu bilgiler ışığında, genel olarak Seul'un savunma konseptini Kuzey Kore'ye göre şekillendirdiği söylenebilir. Örneğin, Güney Kore'nin en büyük ordusu sayılan üçüncü ordunun temel görevi, Kuzey Kore tarafından başkent Seul'e gelebilecek herhangi bir saldırıyı önlemektir (www.globalsecurity.org). Diğer taraftan, Kuzey Kore'nin balistik füze tehdidine karşı, Güney Kore'nin topraklarına füze savunma sistemi yerleştirmesi önemli stratejik hamlelerdendir (Panda, 2018).

Güney Kore'nin stratejik kültüründe ABD ile kurduğu ittifak ilişkisinin de yer almasında (Kim, 2014: 271) Kore Savaşı'nın etkili olduğu görülmektedir. İki ülke arasındaki ittifak mekanizması, Güney Kore'nin

savunma ve güvenlik politikalarının temelini oluşturmaktadır. Ülkenin kuruluşunda etkili olan ABD, aynı zamanda Güney Kore ordusunun inşa edilmesinde de önemli rol oynamıştır(Suh, 2004:143). Ancak, ABD ve Güney Kore'nin gerçekleştirdiği bu ittifak oluşumunda, Kore Savaşı'nın bitiminden sonra 1953 yılında iki ülke tarafından imzalanan savunma antlaşması büyük öneme sahiptir. Bu antlaşma ile ABD'ye Güney Kore topraklarında askerî personel konuşlandırma hakkı verilirken, ABD ise bölgedeki dış tehditlere karşı Güney Kore'ye savunma güvencesi vermiştir. Örneğin, bu antlaşma temelinde, bugün yaklaşık olarak 28.500 ABD askerî personeli Güney Kore'deki ABD üslerinde görev yapmaktadır. İkili savunma antlaşması ile birlikte Kore Savaşı'nda ABD'nin kurtarıcı bir rol üstlenmesi, diğer taraftan Soğuk Savaş'ta oluşan iki kutuplu düzenin etkisi ile komünist blok ülkelerine karşı iki ülkenin aynı tarafta yer alması iki ülke arasındaki ilişkiyi daha da derinleştirmiştir. Bununla birlikte, ABD-Güney Kore ilişkisi, Soğuk Savaş zamanında "Guam Doktrini", 1972 yılında ABD'nin Çin ile yakınlaşmaya başlaması gibi gelişmelerle bağlantılı olarak zarar görmüş olsa da iki ülke arasındaki yakın ilişkinin Soğuk Savaş'tan sonra da devam ettiği görülmektedir. Özellikle, bölgede ortaya çıkan Çin'in yükselişi, daha önce bahsedilen Kuzey Kore nükleer tehdidi gibi güvenlik endişelerinin, savunma konseptini ABD'nin peşine takılma (*bandwagoning*) stratejisi bağlamında oluşturan Güney Kore'nin, müttefiki ABD ile geliştirdiği bu yakın ilişkiyi sürdürmesinde etken olduğunu söyleyebiliriz. Güney Kore'nin güvenliğini sağlamak bağlamında bu tür bir strateji izlediğinin en önemli kanıtı Güney Kore ordusunun operasyonel kontrol durumudur. Buna göre, ortaya çıkacak bir savaş durumunda Güney Kore askerî kuvvetlerinin ve ülkedeki ABD birliklerinin yönetimi ABD'li bir komutana geçeceğini Güney Kore yetkilileri kabul etmişlerdir. Diğer taraftan, özellikle Kuzey Kore nükleer tehdidinin bu iki ülke ilişkisinin daha

da kurumsallaşmasına sebep olduğu ileri sürülebilir. 2010 yılında yaşanan Güney Kore deniz kuvvetlerine ait Cheonan adlı korvetin iddiaya göre Kuzey Kore denizaltısı tarafından batırılması ve Yeonpyeong adasının Kuzey Kore birlikleri tarafından top ateşine tutulması hadiseleri⁷ sonucunda iki ülke arasında Kuzey'in olası saldırılarına karşı caydırıcılığı güçlendirmek için "Yaygınlaştırılmış Caydırıcılık Komitesi"nin kurulması kararı verilmiştir(Kim, 2012: 76). Ayrıca ABD, Güney Kore'ye nükleer tehdide karşı her türlü desteği vereceğini gerek söylemleriyle ve gerekse de eylemleriyle defalarca dile getirmektedir(Johnson, 2016).

2.3. Siyasi Kültür

Güney Kore'nin güvenlik politikasının oluşturulmasında stratejik kültürün unsurlarından biri de sahip olduğu siyasi kültürdür. Örneğin, ülkede siyasi kültür bağlamında özellikle Konfüçyüs felsefesinin gerek elitler ve gerekse de halk nezdinde etkili olduğu ve bunun dolaylı olarak güvenlik politikalarına yansdığı söylenebilir. Ülkede yüzlerce yıldır hâkim olan Konfüçyüs felsefesi, özellikle devletin hiyerarşik yapısında ve kişisel ilişkilerde etkili olduğu görülmektedir. Güney Kore'de devlet başkanının devletin stratejik politikalarının oluşturulmasında ve karar alma mekanizmasında güçlü bir konumda bulunmasında Konfüçyüs felsefesindeki hiyerarşik anlayışın etkisi vardır. Güney Kore'de başkanlık sistemi yer almaktadır ve başkan asıl karar mercii olarak ülkedeki temel savunma ve güvenlik kurumlarına⁸ baskın çıkmaktadır(Kim, 2014:279). Tarihçi Jiyul Kim'e göre ülke tarihinde başkanlık figürünü Güney Kore siyasal sistem içerisinde güçlü bir kurum olarak ortaya çıkaran 1961-1979 yıllarında ülkeyi yönetmiş olan Park Chung Hee'dir. Ayrıca, askerî darbe ile yönetimi ele geçiren Park, ülkenin ekonomik ve askerî olarak kalkınmasında önemli rol oynamıştır (Kim, 2014:280). Ülke, 1980'lerin sonunda demokratikleşme sürecine girdikten sonra da başkanlık makamının güçlü

konumu siyasal sistem içerisinde devam etmiştir. Diğer taraftan, Güney Kore siyasal hayatında farklı siyasi anlayışların yönetimde etken olması, ülkenin güvenlik politikasında değişkenliklerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Güney Kore’de ilerici anlayışı benimseyenler, Kuzey Kore ile ilişkileri yumuşatmanın ve ABD ile daha az bağımlı bir ilişki geliştirmenin yollarını ararlarken muhafazakârlar ise ABD ile oluşturulan ittifak ilişkisini önemli görürlerken, Kuzey Kore’ye yönelik de sertlik yanlısı bir politika yapılmasını desteklemektedirler(Work,2018). Bu durumun, Güney Kore’nin istikrarlı demokrasiye geçtiği yıl kabul edilen 1987 yılından sonra daha belirginleştiği söylenebilir. Örneğin, ilerici anlayıştan olan Kim Dae Jung (1998-2003) Kuzey Kore ile diyalog geliştirmeye yönelik bir politika oluşturmaya çalışmıştır. Ancak muhafazakâr anlayışa sahip Park Geun Hye (2013-2017), başkanlığı döneminde, Kuzey Kore’ye uygulanan uluslararası yaptırımları desteklemeye yönelik daha sert bir politik anlayış ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, stratejik kültür açısından Güney Kore’nin güvenlik politikalarını ele aldığımızda özellikle coğrafyanın, tarihsel tecrübelerin ve ülkenin siyasal kültürünün etkili olduğunu söyleyebiliriz. Güney Kore’nin bulunduğu Kuzeydoğu Asya bölgesinde yaşanan son sıcak savaş olan Kore Savaşı’nda taraf olması ve savaş sonunda bir ateşkes anlaşması imzalanmasına rağmen tarafların teknik olarak halen savaşta olmaları, Güney Kore’yi savaşta kendisine destek olarak mağlup olmasını engelleyen ABD ile yakın bir güvenlik ilişkisi oluşturmaya yöneltmiştir. Bu güvenlik ilişkisine Güney Kore’nin bakışı, ülke içi siyasi anlayışa göre zaman zaman farklılık göstermektedir.

Bir sonraki bölümde aynı bölgede bir başka etkili bir ülke olan Japonya’nın güvenlik politikası stratejik kültür bağlamında değerlendirilecektir.

3. JAPONYA’NIN STRATEJİK KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA GÜVENLİK POLİTİKASI

Japonya, Asya-Pasifik bölgesinde yer alan “başarı simgesi” olarak isimlendirilebilecek önemli bir aktördür. Dünyanın üçüncü büyük ekonomisine sahip olan Japonya, özellikle Soğuk Savaş’ın bitiminden sonra küresel olarak büyük güçlerden biri olmaya aday bir ülkeydi.⁹ Ancak gerek ekonomik olarak gelişmiş gerekse de endüstriyel olarak ileri seviyede bir ülke olmasına rağmen Japonya’nın İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra uyguladığı anti-militarist politikasından vazgeçmediği görülmektedir. Japonya’nın stratejik kültür bağlamında güvenlik politikalarını incelediğimizde, stratejik unsurlardan özellikle coğrafya ve tarihsel deneyimlerin ulusal savunma politikalarında etkili olduğu söylenebilir(Oros, 2014: 231,232). Bununla birlikte, ülkenin siyasi kültürünü de Japonya’nın stratejik kültürü içerisinde değerlendirmek gerekmektedir.

3.1. Coğrafi Unsurların Etkisi

Coğrafya’nın Japonya’nın savunma stratejileri üzerinde ciddi etkileri olduğunu söyleyebiliriz. Japonya’nın jeopolitik konumunu incelediğimizde, etrafı denizlerle çevrili dört büyük kara parçası (Honshu, Hokkaido, Kyushu ve Shikoku) üzerine kurulu bir ada ülkesi karşımıza çıkmaktadır. Japonya’nın bir ada ülkesi olmasının ülkenin dış tehditlere karşı savunulmasında önemli rol oynadığı söylenebilir. Örneğin 13. Yüzyılda dünyanın birçok bölgesinde hâkim süren Moğol saldırılarından Japonya’nın fiziksel konumundan dolayı korunduğu bilinmektedir.¹⁰ Diğer taraftan, ülkenin neredeyse dörtte üçü ekilip dikilmeye müsait olmayan dağlık bir yapıya sahiptir. Ayrıca, Güney Kore’de olduğu gibi birçok hammaddeyi ve önemli doğal kaynakları da topraklarında bulunmadığından ithal etmek zorundadır. Örneğin George Friedman’a göre, Japonya’nın İkinci Dünya Savaşı sırasında çevresindeki birçok yere genişlemesinin önemli bir nedeni, hammadde ve doğal kaynakların bulunduğu yerlere ulaşmak isteğidir (Friedman, 2016). Japonya’nın 19. Yüzyılın ortalarına kadar kapalı bir

toplum olarak kalmasının da coğrafi konumunun etkisi vardır.¹¹ Ülkenin ulusal güvenliğinin coğrafi konumundan etkilendiğinin bir kanıtı da çevresinde çok sayıda egemenlik konusunda tartışmalı adaların var olmasıdır. Daha önce de belirtildiği üzere Rusya ile ülkenin kuzeyinde yer alan Kuril Adaları'nın egemenlik hakları üzerine antlaşmazlık İkinci Dünya Savaşı'ndan beri devam etmektedir. Güney Kore ile Takeshima/Dokdo¹² adasının kontrolü üzerine, bölgenin bir başka etkili aktörü Çin ile de Senkaku/Diaoyu adaları¹³ üzerine anlaşmazlıklar devam etmektedir. Japonya için bu adaların siyasi bir anlamı olduğu kadar stratejik olarak da önemi olduklarını söyleyebiliriz. Japonya'nın coğrafi konumundan dolayı deniz gücüne önem vermek zorunda olduğunu Japon Deniz Öz Savunma Kuvvetler'nin yaptığı aşağıdaki resmi açıklamada görebiliriz:

“Japonya, her tarafı denizle çevrilmiş bir ada ülkesidir. Bu, ülkemiz için yapılacak herhangi bir tehdidin, bize her zaman deniz yoluyla yaklaşacağı anlamına gelmektedir. Buna ek olarak, Japonya'nın doğal kaynakları yoktur, bu nedenle günlük hayatımızda ihtiyaç duyduğumuz materyallerin çoğu için deniz aşırı ülkelere güvenmek zorundayız. Biz, bu materyallerin % 90'dan fazlasını elde etmek için dünya çapında uzanan bir deniz ulaşım ağı kullanmaktayız.” (Sajima ve Tachikawa, 2009:1)

Günümüzde, bu belirtilen ifadelerinde etkisi ile Japonya'nın bölgede teknolojik olarak ileri seviyede son derece önemli bir deniz gücüne sahip olduğunu belirtebiliriz.

3.2. Tarihsel Deneyimler

Japonya'nın bugün ulusal güvenlik politikası incelendiğinde ilk göze çarpan durum, daha önce de belirtildiği üzere İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden itibaren anti-militarist bir duruş sergilediğidir. Japonya'nın bölgede yaşadığı deneyimler, bu pasifist duruşunun oluşmasında en önemli faktördür. Japonya'nın stratejik kültürü tarihsel olarak bakıldığında üç farklı şekilde değişkenlik göstermektedir. Ülkenin modern olarak stratejik kültüründeki ilk dönemde ülkede savaşçı sınıf (samuray) baskın olmuş ve

ülke dış dünyaya karşı kapalı kalmıştır. Daha sonra halkının Japon İmparatoru'na koşulsuz bağlı olduğu dışa açılan bir dönem karşımıza çıkmaktadır. Bu değişikliğin oluşmasında İmparator Mutsuhito döneminde gerçekleşen Meiji Restorasyonunun etken olduğunu söyleyebiliriz (Roskin, 2007: 418-19). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise askerî güvenlik ile bağlantılı olarak demokratik değerler ve ABD ile oluşturulan stratejik ittifak Japonya'nın stratejik kültürünü şekillendirmiştir(Oros, 2014: 231,233).

Bununla birlikte, günümüzde, Japonya'nın ulusal güvenlik politikası kapsamında ABD ile girdiği tek taraflı ittifak ilişkisi oluşumunda ve uluslararası alanda savaş karşıtı bir duruş sergilemesinde İkinci Dünya Savaşı'nda yaşadığı tecrübelerin etkili olduğu söylenebilir. Bölgede iddialı bir askerî güce sahip olarak İkinci Dünya Savaşı'na katılan Japonya, savaş sırasında birçok bölgeyi kontrol etmiş olmasına rağmen özellikle 1941 yılında yaşanan Pearl Harbor baskını ile ABD'nin savaşa müdahil olmasından sonra ciddi kayıplar vererek savaştan mağlup olarak ayrılmıştır. Japonya'nın savaş sırasında yaklaşık olarak dört milyon insanını kaybetmesi ve ayrıca yaşanan trajedi, Japonların dış politik amaçların gerçekleşmesinde güç kullanımına ilişkin algısını olumsuz olarak değişmesine sebep olduğunu belirtebiliriz. Bununla birlikte, savaş sırasında ABD'nin Japonya'ya iki tane atom bombası atması dünyada sadece yeni bir çağı başlatmamış aynı zamanda Japonya üzerinde ciddi bir travma etkisi bırakmıştır. Daha önce görülmemiş dehşet verici güce sahip bu bombaların Japonya'nın Hiroshima ve Nagasaki şehirlerine ABD tarafından atılması, Japonya'nın derhal savaştan çekilmesine ve teslim olmasına sebep olmuştur. Savaş sonunda bölgede yeniden diğer ülkelere yönelik tehdit oluşturmaması için ABD Japonya'yı silahsızlandırmış ve bu durumu da anayasal zorunluluk haline getirmiştir. 1947 yılında yürürlüğe giren Japon Anayasasının dokuzuncu maddesi, Japonya'nın silahlı kuvvetler oluşturmasını kısıtlamıştır.¹⁴ Ancak bu kısıtlama, Japonya'nın ordusuz olduğu anlamına da gelmemektedir. Özellikle Kore Savaşı'ndan sonra bölgede Sovyetlerin yayılmasını

engellemek için askerî olarak müttefik desteğine ihtiyaç duyan ABD, Japonya'nın savunma amaçlı olarak "Öz Savunma Kuvvetleri" adı altında askerî bir yapılanmaya girmesini desteklemiştir. 1950'lerin sonundan bu yana Japonya'nın "Öz Savunma Kuvvetleri", donanma, hava gücü ve 200 binin üzerinde askere sahip bir orduya sahip olmuştur. Zamanla, Japonya'nın, gelişmiş askerî teknolojisi ile bölgede önemli bir askerî güç haline geldiği de bir gerçektir. 2017 yılında Japonya, toplam savunma harcamasında dünyada sekizinci sırada yer almıştır(Tian, Fleurant, Kuimova, Wezeman, & Wezeman, 2018). Ancak bu askerî yapının bölge devletleri açısından tehdit olarak algılanmaması için savunma amaçlı olduğu Japonya tarafından özellikle vurgulanan bir durumdur. Bununla birlikte bu çabaların, çalışmanın Güney Kore bölümünde de değindiğimiz Japonya'nın bölgede oluşan olumsuz imajını unutturmaya yönelik olduğu da söylenebilir. Bu bağlamda, Japonya, askerî kuvvetlerini barış operasyonlarında, doğal afetler sonucu yaşanan felaketlerde yapılan arama-kurtarma çalışmalarında her zaman ön plana çıkarmıştır (Gady, 2015).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ABD ile oluşturulan ittifak ilişkisi de Japonya'nın stratejik kültüründe önemli bir yere sahiptir. ABD ile 1957 yılında yapılan savunma antlaşması¹⁵ çerçevesinde ABD'nin Japonya'ya sağlamış olduğu yaygınlaştırılmış caydırıcılık politikası, Japonya'nın Yoshida doktrini¹⁶ ile ekonomik gelişmeye ağırlık vermesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte, İkinci Dünya Savaşı sırasında Japonya'nın atom bombalarına hedef olması, Japonya'nın anti nükleer bir duruş sergilemesinin yanında nükleer silahların yayılma sorununu da güvenlik politikalarının en üstlerine yerleştirmiştir. Özellikle 2000'lerden sonra hem nükleer silahlanma alanında hem de balistik füze teknolojileri alanında gelişmeler gösteren Kuzey Kore'nin Japonya için bir tehdit oluşturmasında yaşanan bu "nükleer yıkım" un etkili olduğunu söyleyebiliriz. Diğer taraftan, 1954 yılında yaşanan "Lucky Dragon" hadisesi Japonya'nın nükleer karşıtı bir

duruş sergilemesinde etkili olan bir başka bir faktördür. ABD 1954 yılında Bikini Mercan Adalarına yakın bir bölgede termonükleer silah denemesi gerçekleştirmiştir. O sırada bölgeye yakın bir konumda bulunan Lucky Dragon balıkçı teknesi içerisindeki yirmi üç mürettebat nükleer denemeden etkilenmiştir. Mürettebattan biri daha sonra yüksek radyasyona maruz kaldığından dolayı yaşamını yitirmiştir. Bu gelişme, ülkede anti-nükleer hareketlerinde doğmasına sebep olmuştur. Olaydan yaklaşık bir ay sonra, Japon parlamentosu nükleer silahların yasaklanması ve nükleer enerjinin kullanımının uluslararası statüde kontrol altına alınması gerektiğini belirten bir karar çıkartmıştır (Ruble, 2009:56).

3.3. Siyasi Kültür

Coğrafi unsurların ve tarihsel deneyimlerin yanında, siyasi kurumlarında Japonya'nın ulusal güvenlik politikası üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere Japonya'nın savaş karşıtı geliştirdiği savunma politikası anayasal güvence altında gerçekleşmektedir. Bununla birlikte, Japon devletinin yapısı ülkede güçlü bir askerî yapılanmanın ortaya çıkmasına bir engeldir. Askerî kurumlar üzerinde mutlak olarak oluşturulan sivil otorite ile yönetim kademesindeki askerî personelin siyasi gücün merkezine girmesi engellenmiştir. Günümüzde, Japonya'nın güvenlik politikalarının oluşturulmasında Dış İşleri Bakanlığı (MOFA), Finans Bakanlığı (MOF) ve Uluslararası Ticaret ve Endüstri Bakanlığı (MITI) kilit rol oynamaktadır (Anindya, 2016: 159).

Japonya'nın silahlı kuvvetleri olmadığı varsayıldığından görüldüğü üzere savunma kuvvetleri, bakanlık düzeyinde temsil edilmemektedir. Bununla birlikte, günümüzde, iktidarda bulunan Abe yönetiminin, ülkenin genel pasifist duruşunun temelini oluşturan dokuzuncu maddeyi değiştirmeye yönelik bir düşüncesi olsa da ülkenin kuruluşundan beri yerleşmiş bu barışçıl geleneği değiştirmek kolay olmayacaktır (Taylor, 2017). Siyasi kurumların yanında, ülkenin savunma politikasını etkileyen bir diğer önemli

etken de Japonya'nın eğitim sistemidir. Ülkenin eğitim sistemi, Japonya'nın barışçıl bir politika izlemesinde önemli bir etkidir. 1940'ların sonundan itibaren her seviyedeki gençlere, "barışçıl anayasa"ya saygı duyulması gerektiği öğretilmektedir (Beer, 1998: 828).

Eğitim sistemi içerisinde, Japonları anti-militarist bir anlayışa doğru yönlendiren diğer bir unsur da eğitimde kullanılan ders kitaplarıdır. Özellikle tarih kitaplarında İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşananların belirtilmesi, Japonya'nın askerî güç kullanımı neticesinde gerek bölgede gerekse de Japonya'nın kendi içinde yaşadığı yıkımın hafızalarda sürekli canlı tutulmasını sağlamıştır. Ancak, gene de Japonya'da okutulan ders kitapları, doğru olmayan ve noksan ifadeler içerdiği gerekçesi ile zaman zaman Çin ve Güney Kore tarafından protesto edilmektedir.

Netice olarak, Japonya'nın anti-militarist bir anlayış içerisinde sürdürmeye çalıştığı güvenlik politikasının şekillenmesinde stratejik kültür öğelerinin etken olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada sadece buldukları Asya-Pasifik bölgesinde değil küresel olarak da uluslararası sistem içerisinde önemli yerleri olan iki aktörün güvenlik politikaları stratejik kültür kavramı ile değerlendirilmiştir. Stratejik kültür kavramı, coğrafya, tarih ve siyasi kültür gibi temel etkiler ile oluşan tehdit ve güç kullanımıyla ilgili inanç ve değerler bütünü olarak ifade edilebilir. Bir ülkenin coğrafi konumu, yüzey şekilleri veya sahip olduğu doğal kaynaklar gibi unsurları içeren coğrafi koşullar ülkenin güvenlik politikalarını etkileyen önemli bir stratejik kültür kaynağıdır.

Tarihsel deneyimler ise, ülkenin tehdit algılarını şekillendiren ve buna bağlı olarak geliştirdiği stratejik hesaplamaları etkilemektedir. Ayrıca, bir ülkenin siyasi sistemi, dinî inanışları, güvenlik politikalarının oluşturulmasında etkili kurumları gibi öğeler de stratejik tercihlerin

şekillenmesinde etkindir. Güney Kore'nin ve Japonya'nın güvenlik politikaları, söz konusu unsurlar bağlamında ele alındığında stratejik kültür açısından benzerlikleri ve farklılıkları olduğu görülmektedir. Bir ada ülkesi olması, özellikle İkinci Dünya Savaşı'nda yaşadığı tarihsel tecrübeler ve güçlü bir siyasi geleneğinin bulunması Japonya'nın güvenlik ve savunma politikalarını istikrarlı bir şekilde oluşturması yönünde önemli kazanımlardır. Diğer taraftan, Kuzey Kore tarafından bağlantısı ana kara ile kesilen bir yarımada üzerinde yer alması, komşu ülkesi ile halen teknik olarak savaş halinde olması Güney Kore'nin güvenliğini olumsuz etkileyen unsurlardır. Stratejik kültür unsurlarının iki ülkenin tehdit algılamalarını da şekillendirdiği söylenebilir. Örneğin, Kuzey Kore'nin her iki devlet için de tehdit olarak algılandığı değerlendirilse de stratejik kültür bağlamında farklı kaynakların bu algıda etkin olduğu görülmektedir. Güney Kore'nin tehdit algısında, Kuzey Kore'nin saldırması ile başlayan Kore Savaşı'nın etkili olduğu söylenebilir. Japonya için ise Kuzey Kore'nin özellikle nükleer silah denemeleri yaptıktan sonra ciddi bir tehdit oluşturduğu görülmektedir. Japonya'nın tehdit algılamasında İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan Hiroshima ve Nagasaki hadiselerinin etkisinden söz edebiliriz. İki ülkenin benzer bir şekilde ABD ile yakın müttefik ilişkisi içerisinde yer aldığı bilinmektedir. Ancak özellikle yaşanan tarihsel deneyimlerden dolayı aynı yakınlığı bu iki “dolaylı müttefik” ülkeler için söylemek en azından şuan için pek mümkün değildir.

Sonuç olarak, stratejik kültür kuramı bağlamında devletlerin savunma ve güvenlik politikalarını incelerken, stratejik kültürel öğelerinin hesaba katılması, yapılan analizde daha doğru çıktılar alınmasını sağlayacaktır.

SONNOT

¹Ancak, belirtmek gerekir ki kazancın en yüksek olduğu seçenek en iyi seçenek olmayabilir.

²Devletin resmi adı Kore Cumhuriyetidir. Çalışmada, Güney Kore olarak adlandırılacaktır.

³ Kuzey ve Güney Kore devletleri arasında halen barış antlaşması olmamasından dolayı soğuk savaşın sürdüğünü söyleyebiliriz.

⁴ Rusya ve Japonya arasında Kuril Adalarının hakimiyeti ile ilgili anlaşmazlık olduğundan, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda iki ülke arasında barış antlaşması imzalanmamıştır.

⁵ Günümüzde Dünyada dokuz devletin nükleer silaha sahip olduğu düşünülmektedir. Bu devletler; Amerika Birleşik Devletleri, Rusya, Birleşik Krallık, Fransa ,Çin, Hindistan, Pakistan, İsrail ve Kuzey Kore'dir. Rusya, Kuzey Kore, Çin ve ABD'nin Asya-Pasifik bölgesinde yer alan nükleer güçler olarak kabul edilmektedir.

⁶ Hatta Japonya'nın bıraktığı bu olumsuz etkinin sadece Güney Kore'de değil, aynı zamanda Kuzey Kore'de de hissedildiği söylenebilir.

⁷ Yaşanılan bu olaylar konvansiyonel bir nitelikte olabilir ancak, Kuzey Kore'nin nükleer bir güç olduğunun da bu gelişmelerin arkaplanında hissedildiği de unutulmamalıdır.

⁸ Bu kurumlar, Başkanlık Sekreteryası, Silahlı Kuvvetler, güvenlik ile ilgili bakanlıklar ve Milli İstihbarat Servisidir.

⁹ Örneğin, yapısal realist kuramın kurucusu olarak gösterilen Kenneth Waltz, 1993 yılında yazdığı makalesinde Japonya'nın büyük güçler arasında yerini alacağını öngörmüştür (Waltz, 1993: 55).

¹⁰Moğolların 1274 ve 1281 yıllarında Japonya'ya iki ayrı sefer düzenlemişler ancak seferler başarısız olmuştur. Bu saldırılar sırasında ortaya çıkan efsanevi inanışa göre, "kamize" adlı kutsal bir rüzgarın Japonya'yı Mogollara karşı korumuştur. Daha sonra ikinci dünya savaşında savaşan bazı pilotlar için bu terimin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıntılı Bilgi için (Conlan, 2011).

¹¹Bu durumun da Japonya'nın ulusal güvenliğinde etkin rol oynadığını söyleyebiliriz. Örneğin, İkinci Dünya Savaşında Japonya'nın istihbarat faaliyetlerini stratejik kültür bağlamında inceleyen Savaş Tarihçisi Douglas Ford, Japonya'nın istihbarat alanında başarısız olmasında İmparatorluk zamanında, 19. Yüzyılın ortalarına kadar kapalı bir toplum olarak kalmasının etkili olduğunu ileri sürmüştür (Ford, 2007: 69).

¹² Japonya adanın ismini Takeshima olarak isimlendirirken, Güney Kore, Dokdo olarak adayı adlandırmaktadırlar.

¹³ Senkaku Japonya tarafından söylenirken, aynı adaları Çin Devleti, Diayu adaları olarak tanımlamaktadır.

¹⁴Japon anayasasının dokuzuncu maddesi şu şekildedir:“Adalet ve Düzen temelindeki bir dünya barışına içtenlikle bağlı olarak, Japon Halkı, ulusun egemenlik hakkı çerçevesinde ve uluslararası çatışmaların çözüme kavuşturulmasında savaşı bir araç olarak görmediğini ifade eder. Yukarıdaki bentte açıklanan amacı yerine getirmek için kara, deniz ve hava kuvvetleri ve savaşta kullanılabilir diğer kaynakları hiçbir zaman geliştirmeyecektir. Devletin savaşçılık hakkı hiçbir zaman tanınmayacaktır.” (Alagöz, 2010; 6).

¹⁵ 1960 yılında iki devlet arasında yapılan savunma antlaşması yenilenmiştir.

¹⁶Japonya Başbakanı Shigeru Yoshida tarafından savaş sonrası dönemde uygulamaya konan ve kaynakların öncelikli olarak ekonomik kalkınmaya ayrılması gerektiğini vurgulayan stratejidir.

KAYNAKÇA

- Alagöz, E. A. (2010). Yumuşak güç Japonya'nın sert güç arayışları. *Bilge Strateji* 2(3), 1–28.
- Anindya, C. R. (2016). The Evolving security policy of japan and the adherence to antimilitarism culture. *Global: Jurnal Politik Internasional*, 18, 152-164.
- Beer, L. (1998). Peace in theory and practice under article 9 of Japan's constitution. *Marquette Law Review* 81(3), 815–30.
- Blomquist, R. ve Wertz D. (2015). An Overview of North Korea-Japan relations. *The National Committee on North Korea*. Erişim Tarihi:15.10.2017, <http://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/ncnk-issue-brief-dprk-japan-relations-an-historical-overview>.
- Book Reviews (2000), Asian affairs: *An American Review* 27(1) 57–60.
- Canan-Sokullu, E. Ş. (2015). Siyasal Kültür. *Karşılaştırmalı siyaset temel konular ve yaklaşımlar*. H. D. Bilgin ve S. Sayarı (Ed.), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Conlan, T. D. (2011). *Mongol Invasions of Japan. The Encyclopedia of War. Blackwell Publishing Ltd*. Erişim tarihi: 20.11.2017, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781444338232.wbeow425/abstract>.
- Ford, D. (2007). Strategic Culture, intelligence assessment, and the conduct of the Pacific War: The British-Indian and Imperial Japanese Armies in comparison, 1941-1945. *War in History* 14 (1), 63–95.
- Friedman, G. (2016). *Examining Japan's national security strategy. geopolitical futures*. Erişim tarihi: 15.12.2017, <https://geopoliticalfutures.com/examining-japans-national-security-strategy/>.

- Gady, F. (2015). *Toothless Tiger: Japan Self-Defence Forces*. *BBC News*, 2015, sec. Asia. Erişim tarihi: 12.11.2017, <http://www.bbc.com/news/world-asia-34485966>.
- Jervis, R. (1968). Hypotheses on misperception. *World Politics* 20 (3), 454–79.
- Johnson, J. (2016). *U.S. Bombers Fly over South Korea for Second Time since North's Nuclear Test*. *The Japan Times Online*, Eylül 22, 2016. Erişim tarihi: 15.11.2017, <http://www.japantimes.co.jp/news/2016/09/22/asia-pacific/u-s-deploy-b-1-bombers-south-korea-may-add-b-2s-b-52s-report/>.
- Johnston, A. I. (1995). Thinking about strategic culture. *International Security* 19 (4), 32–64.
- Kartchner, K., Johnson J. ve Larsen J. A. (2009). Introduction. K. Kartchner, J. Johnson ve J. A. Larsen (Ed.), *Strategic culture and weapons of mass destruction: Culturally based insights into comparative national security policymaking (3-14)*, New York.: Palgrave Macmillan.
- Katzenstein, P. J., ve Nobuo O. (1993). Japan's national security: structures, norms, and policies. *International Security* 17(4), 84–118.
- Kim, H. (2012). US extended deterrence and the Korean Peninsula. R. Medcalf ve F. Cunningham (Ed.). *Disarming Doubt: The Future of Extended Nuclear Deterrence in East Asia. (73-90)*. Woollahra: Lowy Institute.
- Kim, J. (2014). Strategic culture of the Republic of Korea. *Contemporary Security Policy* 35(2), 270–89.
- Korea, South International - Analysis. (2015). *U.S. Energy Information Administration (EIA)*. Erişim tarihi: 18.12.2017, <https://www.eia.gov/beta/international /analysis.cfm?iso=KOR>.

- Lantis, J. S. (2009). Strategic culture: from Clausewitz to Constructivism. K. Kartchner, J. Johnson ve J. A. Larsen (Ed.), *Strategic culture and weapons of mass destruction: culturally based insights into comparative national security policymaking*. (33-52), New York: Palgrave Macmillan. (2014). Strategic cultures and security policies in the Asia-Pacific. *Contemporary Security Policy* 35(2), 166–86.
- Macmillan, A., Booth, K., & Trood, R. (1999). Strategic culture. K. Booth & R. Trood (Ed.). *Strategic Cultures in the Asia-Pacific Region* (3-28), New York: St. Martin's Press.
- Marshall, G. (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim-Sanat Yayınları.
- Oros, A. L. (2014). Japan's Strategic Culture: Security Identity in a Fourth Modern Incarnation?. *Contemporary Security Policy* 35(2), 227–48.
- Panda, A. (2018, Mart 20). South Korea to Deploy Korea Tactical Surface-to-Surface Missile in Fall 2018: Report. *The Diplomat*. Erişim tarihi: 30.05.2018, <https://thediplomat.com/2018/03/south-korea-to-deploy-korea-tactical-surface-to-surface-missile-in-fall-2018-report/>.
- Roskin, M. G. (2007). *Çağdaş devlet sistemleri : siyaset coğrafya kültür*. (M. B. Seçilmişoğlu, Çev.), Ankara: Liberte Yayın Grubu.
- Ruble, M. R., (2009). *Nonproliferation norms: why states choose nuclear restraint*. Athens: University of Georgia Press.
- Sajima, N. ve Kyoichi T. (2009). *Japanese sea power a maritime nation's struggle for identity*. Canberra: National Library of Australian Cataloguing-in-Publication Entry.
- Schreer, B. (2013). South Korea's developing blue water navy. *The Strategist*. Erişim tarihi: 20.11.2017, <https://www.aspistrategist.org.au/south-koreas-developing-blue-water-navy/>.

- Snyder, J. L. (1977). *The Soviet strategic culture : implications for limited nuclear operations*. R-2154-AF. RAND Corporation.
- Suh, J. J. (2004). Bound to Last? The US-Korea Alliance and Analytical Eclecticism. J. J. Suh, P. J. Katzenstein, & A. Carlson (Ed.), *Rethinking security in East Asia: identity, power, and efficiency* (131-171). Stanford, Calif: Stanford University Press.
- Taylor, A. (2017). Changing Japan's pacifist constitution won't be easy for Abe. *Washington Post*. Erişim tarihi: 31.05.2018, https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/changing-japan-pacifist-constitution-wont-be-easy-for-abe/2017/10/24/5b11b1d4-b82a-11e7-9b93-b97043e57a22_story.html. ().
- Tian, N., Fleurant, A., Kuimova, A., Wezeman, P. D., & Wezeman, S. T. (2018). Trends in world military expenditure, 2017. *SIPRI Fact Sheet*. Erişim Tarihi: 01.06.2018, https://www.sipri.org/sites/default/files/2018-05/sipri_fs_1805_milex_2017.pdf.
- Troka (Third ROK Army). GlobalSecurity.Org. Erişim tarihi: 09.01.2018, <http://www.globalsecurity.org/military/world/rok/troka.htm>.
- Waltz, K. N. (1993), The Emerging structure of international politics. *International Security*, 18(2), 44–79.
- Work, Clint (2018, Şubat 16). South Korea's Domestic Political Divide on North Korea. *The Diplomat*. Erişim tarihi: 01.06.2018, <https://thediplomat.com/2018/02/south-koreas-domestic-political-divide-on-north-korea/>.
- Yoon, T. (2011). Historical animosity is what states make of it: the role of morality and realism in Korea-Japan relations. *The Korean Journal of International Studies*, 9(1), 1–37.
- Zaman, R. U. (2009). Strategic culture: A “cultural” understanding of war. *Comparative Strategy*, 28(1) , 68–88.

